Eduskunta, Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024

Momentin 30.10.50 määrärahalla on elintärkeä vaikutus maaseudun ja koko elintarvikeketjun toimintaan.

Momentin rahoitus tulee talousarvioesityksen mukaan alentumaan 1 260 000 euroa laskien 4 356 000 euroon, vähennystä on 22,4 %. Momentin tuensaajia on useita, ProAgrian osuus rahoituksesta oli vuonna 2023 85%. ProAgrian kokonaissummassa on mukana myös Eduskunnan 2022 myöntämä 100 000 euron lisärahoitus Tutkimustilaverkostolle.

Tämänhetkinen tuotantopanosten maailmanmarkkinahintojen järkyttävästä kasvusta, Ukrainan sodan aiheuttamasta yleisestä epävarmuudesta sekä sääolojen kiihtyvästä vaihtelusta johtuva maatilatalouden kannattavuuskriisi olisi vielä syvempi ilman neuvonnan työtä. Valtionavun heikentyessä jouduttaisiin tilanteeseen, että vain parhaiten kannattavilla ja suotuisimpien tuotantoalueiden tiloilla on mahdollisuus käyttää neuvonnan palveluja. Neuvonnan valtionapu kohdennetaan yksinomaan kattavan valtakunnallisen neuvonnan saatavuuteen ja tulossopimuksessa sovittujen neuvontapalveluiden hintojen alentamiseen, ei neuvontaorganisaatioiden hallintorakenteisiin.

Toivommekin, että neuvonnan momentin rahoitus voitaisiin palauttaa vähintään takaisin vuoden 2022 tasolle. Lisäksi toteamme, että neuvonnan valtionapu tulisi mieluiten palauttaa vuoden 2011 tasolle juuri tämän kannattavuutta parantavan merkittävän vipuvaikutuksen vuoksi. ProAgria on viime vuosina kehittänyt aktiivisesti digitaalisia palveluitaan ja oman toimintansa kustannustehokkuutta, tarjotakseen entistä parempia ja laadukkaampia palveluita jäsenilleen, vaikka alentunut valtion tuki on hidastanut tätä kehitystä.

ProAgrian toimien vaikuttavuus

ProAgrian tehtävä on parantaa asiakkaidensa kilpailukykyä ja kannattavuutta sekä edistää maaseudun kestävää kehitystä ja hyvinvointia koko Suomen alueella. Palvelemme sekä suomeksi että ruotsiksi. Toiminta on puolueetonta ja riippumatonta. ProAgria-keskukset toimivat yhdistysmuotoisina ja ovat viljelijöiden hallinnoimia. ProAgrialla on yhteisöjäsenet huomioiden yhteensä noin 65 000 jäsentä. Vuosittain palvellaan yli 30 000 eri asiakasta, joista noin 24 000 on maatila-asiakkaita. Fyysisiä asiakastapaamisia on vuosittain yli 85 000 ja sähköisissä välineissä yli 300 000. **Mikään muu toimija Suomessa ei kykene samaan palveluiden kattavuuteen koko Suomen laajuisesti.**

Maatalouden kannattavuuskriisin kiihtyvät vaikutukset näkyvät ProAgrian asiantuntijoiden analyysien mukaan yhä useammilla tiloilla investointien lykkäämisenä, työn jatkajien löytämisen epävarmuutena ja yleisenä maksuvalmiuden heikentymisenä. **Pitkään jatkunut alan kannattavuuskriisi, heikot sääolot ja viimeaikaiset tuotantopanosten hinnannousut ovat romuttaneet alan kannattavuuden**. Kuluva vuosi on ollut monilla vilja- ja erikoiskasvitiloilla käytännössä katovuosi. Yrittämisen ilo saattaa olla koetuksella, kun samaan aikaan taloudellinen kannattavuus on alhaalla ja EUn suunnalta tulevat ilmastonmuutoksen torjunnan myötä tulleet vaatimukset kasvavat. Olemme vakavassa tilanteessa, jos yrittämisen ilo ja yrittäjien usko tulevaisuuteen hiipuu. **Kerran alas ajettua tilaa on vaikea enää nostaa ylös**, koska investoinnit siihen olisivat merkittävät. Tähän tilanteeseen emme saa ruoantuotantoamme laskea. **Ruokaketjulta ja yhteiskunnalta tarvitaan nyt vastuullisia tekoja**.

Kyse ei ole siitä, että vain isoilla tiloilla on mahdollisuus jatkaa, vaan toimintaedellytykset on syytä varmistaa kaiken kokoisille tiloille. Kannattavuus ei ole usein riippuvainen yrityksen koosta, yrittäjän

taloudellinen osaaminen on avainasemassa. Toisaalta myös tilojen jatkajien jatkuvasti haastavampi löytyminen huolestuttaa. **ProAgrian tuotanto-, talous- ja johtamisasiantuntijapalveluilla voidaan tukea näitä torjuvia toimenpiteitä ja siten parantaa maatilojen tuottavuutta ja kannattavuutta ja jopa pelastaa maatiloja suuremmalta konkurssiaallolta ja auttaa maatilayrittäjiä jaksamaan myös henkisesti näinä taloudellisesti vaikeina aikoina.** Tavoitteena on elinkeinon säilyvyyden ja työpaikkojen turvaaminen sekä valtion myöntämien investointitukien hyödyn turvaaminen. Parhaimmillaan **sijoitetulle rahalle saadaan moninkertainen vipuvaikutus** maatilojen kannattavuuden paranemisen kautta ja **yhteiskunnalle kertyy miljoonien eurojen vuosittainen verohyöty kannattavista tiloista**.

Toimintamme tähtää maatilojen ja maaseutuyritysten toiminnan jatkuvuuden varmistamiseen. Tällä on myös niin elintarvikeketjun kuin koko maaseudunkin **huoltovarmuuden kannalta ratkaiseva merkitys**, koska elinvoimaiset maaseutuyrityksen varmistavat myös maaseudun kriittisen infran ja palvelujen toimivuuden.

ProAgrian tavoitteena on pitää suomalainen maaseutu elinvoimaisena sekä ylläpitää Suomen elintarvikeomavaraisuutta lisäämällä ruoan alkutuotannon kannattavuutta kaikkialla Suomessa. Toimimme samalla palveluvalikoimalla läpi Suomen suomeksi ja ruotsiksi palvellen. ProAgrian ja Luken tietokannat osoittavat, että parhaat alkutuotannon yritykset menestyvät vaikeissakin tilanteissa. Menestyminen ei ole yksin yrityksen kokokysymys vaan johtaminen, tuotannon tehokkuus sekä kustannusten ja talouden hallinta ovat keskeisiä menestystekijöitä. **Kansallisesti toimiva, sitoutumattomasti ja voittoa tavoittelemattomasti toimiva neuvontajärjestö** suunnittelee ja auttaa tiloja saavuttamaan edellä mainituissa asioissa tuloksia ottamalla käyttöön parhaita ja koeteltuja käytäntöjä ja siten vaikuttaa elinkeinon kannattavuuteen. ProAgrialla on paljon näyttöä toimenpiteiden vaikuttavuudesta.

Uusien palveluiden kehittäminen

ProAgria on kehittänyt asiakasrahoituksella palveluita vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin ja tuottamaan mahdollisimman suuren hyödyn asiakkaille. Maatilojen strategiset johtamispalvelut, Lean-opastaminen, taloushallinto, KPI-mittarit, energiatehokkuus, ravinteiden kierrätys sekä kotieläin- ja kasvituotannon uudet palvelut ovat tästä esimerkkejä.

Ilmastomuutoksen hillinnän merkitys kasvaa ja CAP27 myötä tilojen ympäristöjalanjäljen pienentämiseen pitää panostaa yhä tehokkaammin. Neuvonnalla on tärkeä tehtävä maatilatalouden ilmastovaikutusten vähentämisessä ja tätä osaamista olemme aktiivisesti kehittäneet kuluvan vuoden aikana. Lanseerasimme vuoden 2023 alussa **Biocode-ympäristövaikutuslaskennan linkityksen viljelysuunnitteluohjelmistoon**. Tällöin viljelijä voi mitata, asettaa tavoitteita, simuloida ja nähdä heti toimintatapamuutosten vaikutuksen tuottamiensa tuotteiden hiilijalanjälkeen sekä laskea peltolohkojensa hiilensidontakyvyn. MM-Wisu-ohjelmistolla tehdyillä viljelysuunnitelmilla katetaan jo 65 % Suomen peltopinta-alasta, yhteensä yli 1 100 000 hehtaaria, joten **uudella työkalulla on suuri vaikutus Suomen maatalouden hiilijalanjäljen määrittämiseen ja tilatason muutosten tekemiseen**. Viljelijöillä on harvoin mahdollisuutta tai ymmärrystä itse maksaa ilmastoasioiden neuvonnasta. Palvelun nopea levittäminen kuluvalla EU-tukikaudella on mahdollista vain yhteiskunnan tuella.

ProAgrialla on ollut usean vuoden ajan aktiivinen ote EU-komission jokaiselta jäsenmaalta vaatiman AKIS-verkoston (Agricultural knowledge and innovation system) muodostamisessa Suomeen. Verkoston kautta täytetään komission toivetta lisätä alan toimijoiden yhteistyötä niin, että tuottajat saavat tulevaisuudessa nopeammin tuoreinta tutkimustietoa käyttöönsä ja lisäksi he voivat osallistua tutkimuksen tekemiseen tilatasolla. Teemme tätä työtä vahvassa yhteistyössä Luken, Ruokaviraston sekä Helsingin

yliopiston kanssa. ProAgrian tavoitteena on tuottajien nykyistä laadukkaampi neuvonta yhteistyössä tutkimuksen ja elinkeinon kanssa sekä tuottajien aktivointi tutkimus- ja innovaatiotoimintaan. Tätä toimintaa tukeaksemme **olemme Eduskunnan tuella vuosien 2022 ja 2023 aikana synnyttäneet maanlaajuisen Tutkimustilaverkoston, joka mahdollistaa aiempaa nopeamman tiedonsiirron tutkimuksesta käytäntöön.** Tutkimustilaverkosto on tällä hetkellä ainoa laatuaan EUn alueella ja tuottajien sekä tutkijoiden kiinnostus tilatason tutkimustoimintaan on suurta. Verkoston koko kasvaa kuluvan vuoden aikana lähes sataan eri tuotantosuuntia edustavaan tilaan. Luke hyödyntää tutkimustiloja jo kansainvälisien hankkeidensa tutkimusalustana. Lisäksi neuvottelut kaupallisten tutkimusten suorittamisessa ovat meneillään maatalouden panostuottajien kanssa.

ProAgrian esitys

Maatilatalous on joutunut viime vuosien pitkittyneen kustannuskriisin, kansainvälisten kriisien aiheuttaman haitallisen inflaatiokehityksen ja hankalien sääolojen vuoksi suuriin taloudellisiin vaikeuksiin. Useat maatilat tarvitsevat tuotannon ja talouden asiantuntija-apua selvitäkseen vaikeuksista, ja silti tilojen lopettamisprosentti tulee tänä ja seuraavana vuonna olemaan selkeästi aiempia vuosi korkeampi. Maatiloja tulee auttaa selviytymispolulle ja varmistaa kehittämisen jatkuminen, jotta Suomen elintarvikeomavaraisuutta ja kansallista huoltovarmuutta voidaan ylläpitää. Lisäksi tilatason ilmastovaikutusten vähentämiseen ja kiertotalouden lisäämiseen tähtäävien toimenpiteiden edistäminen neuvonnan keinoin vaatii pitkäjänteistä ja faktaperustaista kehittämistyötä sekä neuvojien laajamittaista kouluttamista. Näiden mahdollistamiseksi **esitämme, että valtionapua ei leikata vuodelle 2024, vaan momentille palautetaan 1 160 000 euroa.**

Lisäksi esitämme 100 000 € jatkorahoitusta vuonna 2022 käyntiin lähteneelle, Eduskunnan rahoittamalle Tutkimustilaverkostolle, jonka avulla tilojen ilmastotoimia voidaan nopeuttaa siirtämällä uusinta tutkimustietoa ripeästi tilaolosuhteisiin systemaattisen toimintatavan kautta. Kansainvälisesti uniikissa verkostossa tulee vuoden 2023 loppuun mennessä olemaan lähes 100 tilaa eri tuotantosuunnista ja se toimii jo Luken kv-hankkeiden tutkimusalustana.

Yleisesti toivomme**, että maataloussektorille laaditaan parlamentaarisessa neuvottelukunnassa esille nostettu kansallinen ruoantuotannon strategia laajasti alan toimijoita osallistaen. Tavoitteena on oltava strategisesti kestävä, laadukas, ilmastoviisas, huoltovarma ja ennen kaikkea kannattava suomalainen maatalous vuonna 2040.**

ProAgria Keskusten Liitto ry

Harri Mäkivuokko

Harri Mäkivuokko
toimitusjohtaja

Svenska Lantbrukssällskapens förbund rf

Nina Sevelius

Nina Sevelius
toimitusjohtaja